

Usp. print

O. DANIEL

Meie metsapoliitika suunast

Über den Kurs unserer Forstpolitik

AKADEEMILISE METSASELTSI VÄLJAANNE
TARTU, 1935

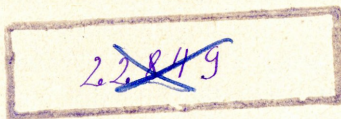
A= 9856

*Äratriikk VII Eesti metsanduse
aastaraamatust.*

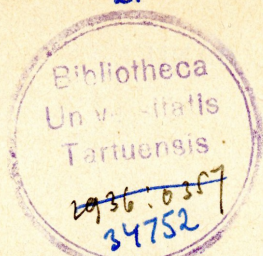
O. DANIEL

Meie metsapoliitika suunast

Über den Kurs unserer Forstpolitik

AKADEEMILISE METSASELTSI VÄLJAANNE
TARTU, 1935

Meie metsapoliitika suunast.

O. Daniel.

Viimaste metsateadlaste päevade töökavas on puudunud küsimuste käsitlemine ja hindamine meie metsapoliitika alalt, kuid põhjust ei tule otsida mitte selles, nagu oleks meie metsapoliitika viimastel aastatel omandanud suuna, mis õigustaks end rahvamajanduslikult ja rahuldaks sellega ka meid, metsamehi, — vaid selles, et ootasime kannatlikult ja tagasihoidlikult pööret paremusele, arvestades seda, et möödunud aastate kogemused, samuti muutused ja ümberkujundamised meie sisepoliitika ja majanduse aladel ka meie metsapoliitika juhtidele peaksid aidanud olema õige suuna leidmist esimeste aastate katsetuste murdlainetest õigesse sõiduvette; samuti lootsime, et tüürile jäävad püsima mehed, keda suuna määramisel ei mõjusta ühekülgsed ega kitsad kihihuvid.

Oleme kurjasti omis lootustes petetud. Kuigi ajutiseks tüürile asusid uued mehed, pole nad suutnud sõidusuunda kuigi palju muuta, sest nähtavasti on purjed erakondade kombinatsioonidega niivõrd seotud, et nad võimaldavad edasilikumist ainult ühes sihis.

Nii näemegi, et vaatamata muudatustele meie poliitilises ja majanduslikus elus, vaatamata väärtuste ümberhindamisele ja uutele kohanemisvajadustele meie metsapoliitika jätkab endist suunda, mis on tähistatud metsa hävinemise märkidega.

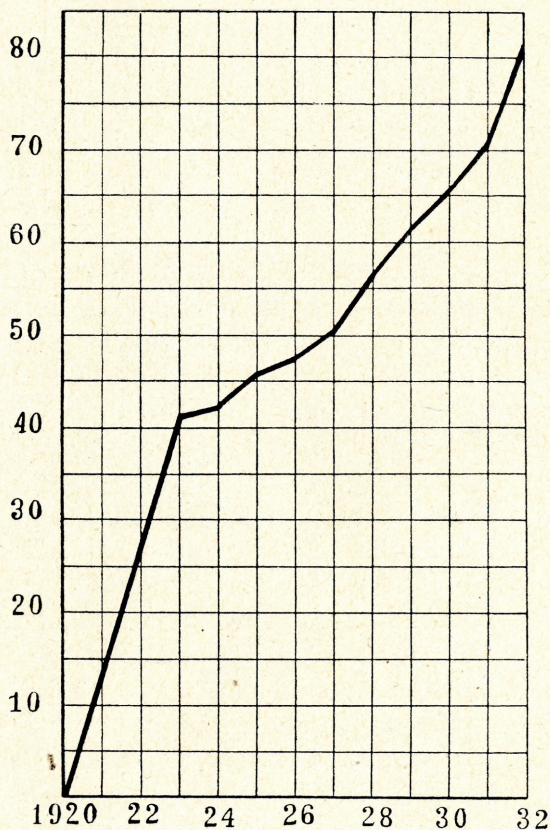
Tõeliselt traagiliseks on kujunenud meie metsade senine saatus. Pole teist ala, mille kallal nii püsivalt oleks toimunud seaduste mittetäitmine, nagu seda on tehtud meie metsadega. Asutav Kogu püstitas metsade kaitseks hoiatustähised majandusliku ettenägelikkuse ja kaine mõistuse alustel: „Võõrandatud mõisate metsad ei tule mitte jagamisele, vaid jäävad riigi omanduseks“, lausub Asutava Kogu poolt 10. okt. 1919. a. vastuvõetud m a a s e a d u s e § 23 ja Maareformi teostamise määrus näeb ette riigi poolt ülevõetud metsade ja nendega ühenduses olevate maade valitsemist ja kasutamist Metsade Peavalitsuse kaudu. Kuid varsti algasid planeeri-

mise näol rünnakud metsade vastu, mis olid seotud sageli rohkem erakondade erihuvide kui otstarbekohasusega. Et aga püsiv seaduse mittetäitmine kutsus esile etteheiteid, siis 1922. a. täiendati Maaseaduse § 23 Riigikogu poolt märkustega, mis andsid põllutöoministrile õiguse jagada metsamaid, mis põllunduseks kõlvulised, lahusolevaid metsatükke, piiri õiendamiseks ja linnade ning alevite piiride laiendamiseks tarvilikke maid, kuid tingimusel, et vastav arv tiinusid metsakultuuri alla võetakse, nii et üldine metsapind riigis selle läbi ei kahaneks. Sellega oli üks komistuskivi kõrvaldatud, kuid seaduse mittetäitmine toimus sel teel, et tingimus, üldist metsapindala riigis mitte vähendada, — ei leidnud täitmist. Tulemuseks oli, et 1920.—23. aastani metsamaid on ära jagatud planeerimise teel 41.000 ha võrra, 1932. a. sügiseks aga üle 80.000 ha ehk üle 11% riigi metsamaast (joon. 1). Esialgsete kavatsuste kohaselt pidi maareformi teostamine lõpule viidama 1924. aastal, sellepärast hellitati lootust, et sellega ka pealetung metsadele oma aluse kaotab ja 1924. a. planeeritud metsade pindala järsk vähenemine aitas seda arvamist osalt kinnitada.

1925. a. läks Põllutöoministeriumi juhtimine asunikkude rühma esindaja kätte, ja rünnak metsa vastu võttis eriti hoogu, kui ministeriumi juhtimisele asus O. Köster. Metsade Peavalitsus sattus sageli ministriga vastuollu metsa huvide ja oma õiguste kaitsemisel, mis lõppes sellega, et kui 1926. a. esitati Metsade Peavalitsusest mööda minnes Riigikogule seaduseelnõu, mis nägi ette majapidamiste varustamist metsaga riigimetsa jagamise teel, jäi Metsade Peavalitsusel ainult üle oma eitav seisukoht väljendada Vabariigi Valitsusele esitatud märgukirja kaudu. Sellele järgnes Metsade Peavalitsuse likvideerimine ja ametkonna ümberkujundamine uutel alustel; seaduseelnõu leidis aga avaliku arvamise väljendustes ja Riigikogus sotsialistide vastuseismisel nii vähest pooldamist, et ta päevakorrast ära võeti. Vaatamata sellele saavutati võit sellega, et viidi läbi Maaseaduse muutmise seaduse muutmise seadus, millega kõrvaldati viimne kitsendus metsade planeerimisel, sest kustutati MS § 23 märkus 2, mis nõudis, et metsapindala ei tohtinud väheneda. Seadus avaldati RT nr. 1 1927. a. ja sellega sai põllutöominister õiguse jagamisele määrata metsamaid ühegi kitsenduseeta.

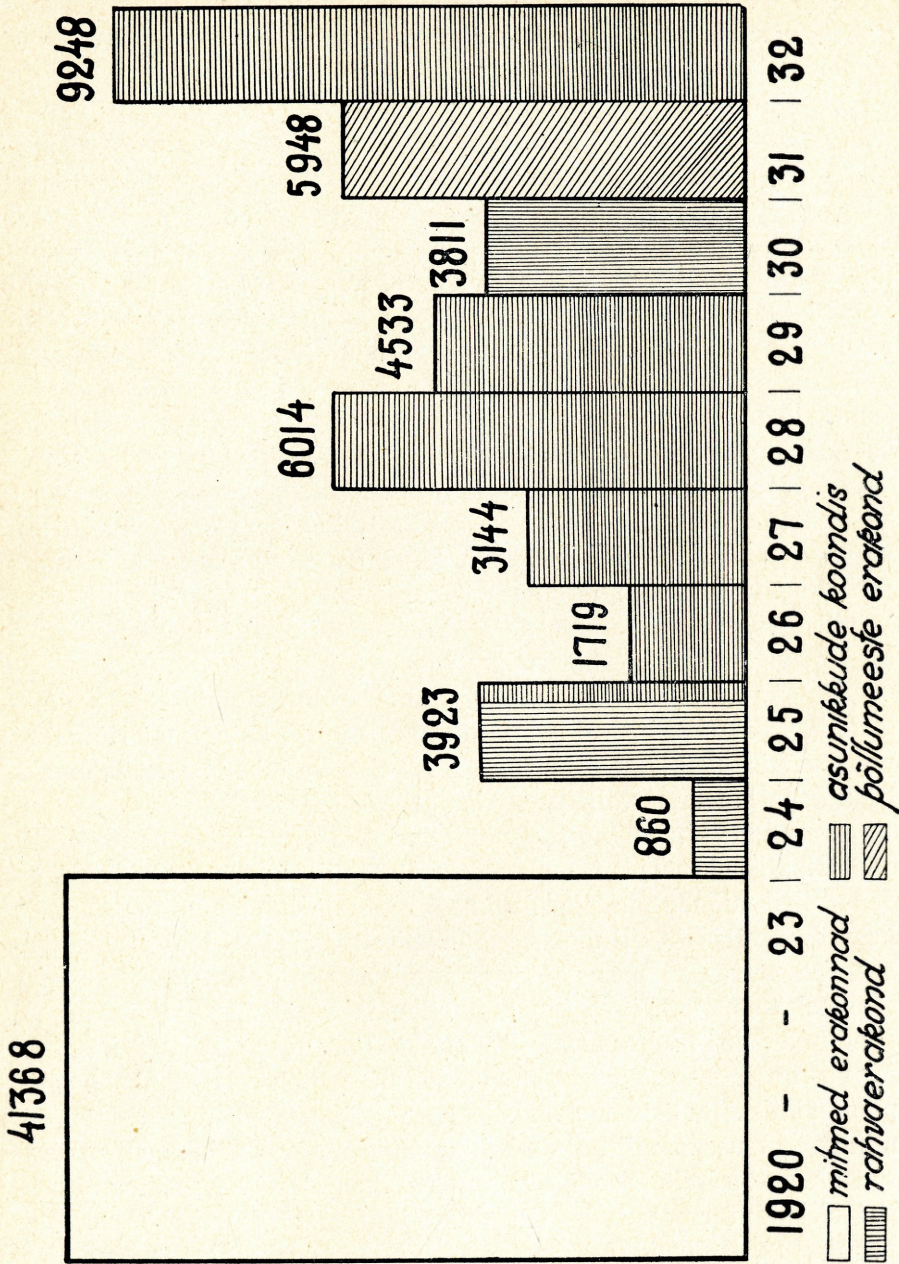
Tegelikuks tagajärjeks oli planeeritud metsaala suurenemine kahekordseks, võrreldes eelmise aastaga, ja samases progressioonis

toimus see järgmisel aastal (vt. joon. 2). O. Kösterile järgnes Põllutööministeeriumi juhtijana samasse erakonda kuuluv K. Soonberg, kes teostas metsa planeerimist juba märksa ettevaatlikumalt. Veelgi väheneb planeeritud metsaala tema järglase, rahvaerakondlase A. Keremi ajal, kuid näitab tõusu järgnevate, põllumeeste rühma kuuluvate

Joon. 1. Metsamaa planeerimiskäik 1920.—32. a. (1000 ha).
Planierungsvorgang des Waldbodens in der Jahren 1920—32 (1000 ha).

ministrite J. Hünersoni ja A. Jürmanni ajal. See aeg sattus kokku asunikkude ja põllumeeste ühinemisega Riigikogu uute valimiste eel. Millist demagoogiat viimaste valimiste eel just metsade arvel tehti, milliste lubadustega end metsade jagamise alal valijaga seoti, näitavad mõned arvud. Kuna 1931. a. jaoks oli planeerimisele määratud 13.000 ha metsamaid, suurendas O. Köster, pärast valimisi uuesti põllutööministri kohale asudes, seda korruga 37.000 ha võrra, kuigi

Joon. 2. Metsamaa planeerimine ja põllutöoministrite erakondlik kuuluvus 1920.—32. a.

Planierungsvorgang in Verbindung mit der politischen Zugehörigkeit der amtierenden Landwirtschaftsminister.

vastavad ametkonnad olid leidnud küllaldaseks varem planeerimisele määratud 13.000 ha-le lisaks võtta esialgu 7.000 ha. Kuigi nende 37.000 ha hulka kuuluvad ka kasustuskõlvulised tagavara heina- ja karjamaad, palgamaade ülejäägid, kasustuskõlvulised rohusood ja asunduskapitali arvel riigile omandatud maad, moodustavad metsamaad ometi lõviosa juurdelõigetena ja uudismaana planeerimisele tulevast maast. Metsamaade suhtes on ette nähtud V. Valitsuse määrused, mille kohaselt neid võib planeerimisele määrata. Nende tsiteerimine aitab selgitada, kuivõrd vähe nendest on tegelikult kinni peetud. Määruste kohaselt „tulevad ärakasutada eestkätt metsastamata maad, — seemendamata kännustikud, lagendikud, võsastikud, harvikud, ning ka üksikud metsatükid, millede majandamine raskeks ja mis põllukultuuri all suuremat tulu annavad. Metsaga kaetud suurematest metsamassiividest juurelõikeid määrata ainult äärmisel tarvidusel, kohtadel, kus metsamajandusline seisukord seda võimaldab. Sarnasel korral võib planeerimisele võtta ainult raieküps metsaga kaetud maa-alad, kuna noor, elujõuline kasvumets ja kultuurid tulevad puutumata jätta. Riigimetsamaade arvel juurelõigetega varustada ainult neid väikemajapidamisi, kus seni kasutada olevad maad ülesharitud.“

Juba valimiste puhul ja uue valitsuse kujundamise eel ennustasid hästi-informeeritud isikud metsadele ennenähtamatut rünnakut planeerimise teel, sest rahvas maal oli ohtrate lubadustega kuumaks köetud, ja kui uues valitsuses jälle põllutööministriks sai O. Köster, algas metsade kurbmäng ennenähtamatu hooga. Kus varem tegemist oli üksikute hektaaridega, planeeriti nüüd juba kvartalite ja vahtkondade viisi, millede pindala üksikutes metstkondades ulatus sadandete hektaarideni ja sageli ületas tuhandelise arvu. Anti loosung, metsasaamise palvetega pöörduda otse ministri poole, kes neid rahuldab soovikohaselt, sageli vastavat ametkonda keskasutises ja kohtadel sündinud fakti ette seades. Räägitakse juhtumist, kus ministri abi ja vastavate asutiste direktorid sõitsid metstkonda, et koha peal planeerimiskõlvuliste metsaaladega tutvuda. Seal aga selgus, et ministri otsusega mitmesaja-hektaariline metsaosa juba oli määratud planeerimisele „soovide kohaselt“, ilma et sellest vastavaid asutisi oleks informeeritud. On olnud juhtumeid, kus koha peal toimetab juurdelõikeid maakorraldaja ja metsaülemale saab planeerimine teatavaks metsavahi kaudu, kes metsas sattus juhuslikult sihiraiujate ja piirimärkide seadjate peale. Tartumaal N metstkonnas oli viimaseil päevil enne valitsuse lahkumist määratud

ministri poolt planeerimisele 50 ha suurune metsatükk, millest 11 ha kena 4—10-a. kultuuri, muu osa raieküps mets. Asjast polnud informeeritud ei riigimetsade valitsus ega metsaülem ja asi sai teatavaks, kui abimetsaülem läks raielanke välja ajama ja tema juurde ilmusid asunikud küsimusega : „Mis õigusega hakatakse metsa raiuma nendele juurdelõigeteks lubatud metsaosas?“ Samas metkonnas oli 1932. a. planeerimisele määratud keskealine kuusemets juurdelõigeteks kohtadele, mis olid asutatud planeerimise korras alles 1925. a. Kohaliku metsaülema põhjendatud seletuse kohaselt otsustas keskasutis planeerimist mitte lubada, millise otsusega ühines ka ministri eest alla kirjutanud ministri abi. Siis käisid aga planeerimisest huvitatud isikute esindajad ministri enese jutul ja saavutasid oma eesmärgi. Praegu valendab seal metsa asemel kändustik. Üldse mängivad erakonnategelaste agitatsioon kohtadel, isiklikud sõidud ministri juurde, samuti teatavad sidemed planeerimise kavatsuste läbiviimises otsustavalt kaasa. Virumaal näit. on erakonnategelased lasknud kohapeal maamõõtjal valmistada vastavad kavad ja skitsid planeerimiseks soovitatud metsaaladest, millega sõideti Tallinna, lubades mitte enne ministri kabinetist lahkuda, kui luba käes. Tartumaal on kasustatud agiteerimise abinõuna isegi koolilapsi planeerimise sooviavalduste koostamiseks ja esitamiseks. Saaremaal on harilik planeerimise käik järgmine: keegi annab juurdelõike saamiseks sooviavalduse, mispeale kohale ilmub maamõõtja-maakorraldaja andmete kogumiseks. Kohe ilmuvad ümbruskonna elanikud selle jutule informatsiooni saamiseks ja neile öeldakse, et tuleb vastav avaldis teha, ja mõne päeva jooksul tuleb juba avaldisi kümnete kaupa, sest öeldakse, et ega see juurdelõike saamine kurja ei tee, kuigi tuleb krooni eest tempelmarke kulutada, vahest ehk õnnestub siiski saada. Nii ongi läinud N metkonnas planeerimisele 110 ha suuruses põlised tammemetsad, mis olid määratud laevametsadeks, samuti on teistest metkondadest planeeritud ja planeerimisele määratud metsaosasid 85, 100, 200 ja 250 ha suurustes alades, rääkimata paarikümne ha suurustest tükkidest. Ometi on teada, et Eestis Saaremaa on kõige vaesem metkadest. Kohati on juba nüüd võimatu varustada kohalikke elanikke tarbe- ja küttepuudega.

Viljandimaal on tekkinud eriline seisus, nn. „juurdelõigete advokaadid“, erakonnategelased, kes käivad maal ringi, õhutades nõudma juurdelõikeid ja soovitades volitada neid asja läbi viima ministeeriumis, kus nendel juhid olevat isiklikult tuttavad. Pole

seepärast imestada, et Viljandimaal just kõige metsavaesemates kohtades, kus metsuvuse protsent ulatub kohati vaevalt 8-ni, iga aasta juurdelõigete ja vahetuste teel metsa veelgi vähendatakse. Planeeritakse tüübilisi liivaseid männimaid, kuid ei ole ka armu antud looduslikult imekenale Loodi põrguorule ja Loodi männikule, mis teatavasti viljandlastele olid armsamaiks väljasõidu-kohtadeks ja kus nüüd haigutab kändude väli. Ajalehtede teadete järgi on Õisus küttepuude järele suur puudus, Vana-Suislepa vallavolikogu on otsustanud maakorralduse asutise ees protesteerida metsalaastamise vastu, sest pole enam kustki võtta kütte- ja tarbepuid. Sürgavere ja Tusti ümbruskond peab tulevikus 30 km kauguselt puid tooma. Viljandist umbes 10 km kauguse Oru vahtkonna planeerimist nõuavad isikud, kellel 15—20 ha suurused kohad käes ja kellest pooled elavad linnas ja ise maad ei hari. Üks nendest, metsakaupleja, on juba 2 korda juurdelõikeid saanud. Et isiklikud sidemed mõõduandvad, selgub asjaolust, et sealsamas elutsev keegi endine metsatöoline, kes varustatud suure perega, on mitmel korral palunud oma käsitööliskohale juurdelõiget, kuid ikka ilma tagajärjeta. Teisal teatakse aga juhtu, kus asunik saadud metsa, mis välja ostmata, on maha müünud; raudvara seaduse tõttu riik midagi võtta ei saa, kuid sama asunik saab isikliku jutuajamise tagajärjel uue metsaga juurdelõike oma krundile.

L.-Eestis N metstkonnas nõuab keegi asunik 15—20-a. männikultuuri enesele karjamaaks, vastav metsaülema protest ei olevat õige, sest asuniku äranägemise järgi kasvavat tüki peal mõni üksik kidur mänd ja paluja ei kahtle, et „asunikkude ainuke ja õiglane minister“ tema palvele vastu tuleb. Teda lootus ei petnud, paberil seisis resolutsioon — „planeerida paluja soovi kohaselt“.

Järvamaal N metstkonnas, metsavaesel maakohal, on 1931./32. a. jooksul planeeritud ja kavatsusel planeerida 1.220 ha metsa, mis teeb välja umbes 30% kogu metsamaast. Umbes 25% planeeritud metsast on I kl. (kuni 20 a.) vanusega. Agitatsiooni mõjul on juurdelõigete tahtjate arv suur, kuid neid saavad sageli isikud, kellel elujõulised kohad käes või osa põllumaad söödis, kuna juurdelõikeid tõelikult vajajad jäetakse ilma.

Sama maakonna teises metstkonnas on üldisest metsaalast ära planeeritud 11,5%, selle hulgas 110 ha kultuure, milledest 70 ha on tehtud Eesti Vabariigi ajal. Maamõõtjad-maakorraldajad käivad juurdelõikeid pakkumas ja valmistavad palvekirjade visandeid. Planeerimine toimub sageli ilma, et sellest metsaülemale teatatakse;

ühel ilusal päeval on sihid sisse raiutud ja piirikivid paigale pandud. Sageli nõutakse ka suurtele vanataludele riigimetsa sooheina- maade vastu vahetamiseks. Paljudel juurdelõigete nõudjatel seisavad mitmeid aastaid omad põllumaalahmakad üles harimata.

Huvitavat keelt räägivad andmed Virumaalt, kus arvuliselt on 1931. ja 32. a. jooksul planeeritud ja planeerimisele määratud metsamaad kõige suurema pindalaga, üldsummas 4.329 ha, mis teeb välja 2,8% Virumaa riigile kuuluvast metsamaast, kuid üksikud metskonnad, peamiselt teatud erakonnatuusade asukoha ümbruskonnas, on planeerimise kaudu kaotanud oma metsaalast 26—30% ja suuremad planeerimised pole mitte tingitud maanälja rahuldamisest, vaid valimiste eel antud lubaduste täitmisest. Sellega ongi seletatav asjaolu, et mõnes metskonnas umbes 50% kogu planeeritud maa-alast on absoluutne metsamaa, kuivad liivaseljäandikud männimetsaga, milliseid põllumajanduslikult kasustatavaks maaks muuta pole mingit mõtet. Tegelikult pole neid ka harimisele võetud, vaid on muutunud ja muutuvad metsikuks karjamaaks. Planeerijad ise aga katsumavad õigustada säärast planeerimist, kas metsa seisukorraga, vanusega või maasoovijate rohkete palvetega, kuid neid sooviavaldusi saadakse sel teel, et Riigikogu liikmete kaudu lastakse kohtadel jutt lendu, nagu tuleks mõni metsaosa jaotamisele ja siis on palvekirju rohkem kui tarvis. Rakvere ümbrus on umbes 15 km ulatuses lagendaks tehtud, ära on planeeritud isegi kultuure, mis asutatud metsapäevadel koolilaste poolt. N metskonnas on maikuul tehtud kultuurid kuu aja pärast ära planeeritud ja käsk antud karjad sisse lasta, sealsamas on endised erakorralised langid, mis asuvad kruusamägedel, seega absoluutsel metsamaal, ja millest üle 20 ha kultiveeritud istutamise teel, saanud sama saatuse osaliseks. Sama maa-konna teises metskonnas on jaama ligiduses ära planeeritud 30 ha kuusekultuure uudismaakohtadeks isikutele, kellel omad kohad olnud, nendega aga hakkama pole saanud ja maha müünud. Ka seal on planeerimiskava kiires korras koostatud, isiklikult ministrile esitatud ja nõusolek saadud, ilma et vastavate asutiste seisukohta oleks teatavaks võetud. Et ka kohad, mille suurus 15—20 ha, on saanud juurdelõikeid, ja et selleks on noort metsa planeeritud, on nagu enesestmõistetav.

Virumaale järgneb Tartumaa, kus viimase kahe aasta jooksul planeeritud ja planeerimisele määratud metsamaade ala teeb välja 2.660 ha, mis moodustab 2,7% Tartumaa riigimetsade alast. Üsikutest metskondades ulatub aga planeeritud metsaala üle 15%. Ka

siin on üldpilt samasugune: agiteerimine kohtadel, järgnevad palvekirjad ja nende rahuldamine, ilma midagi arvestamata. Iseloomustav näide: N metskonnas töötas mineval suvel metsakorralduse salk. Nad pole oma tööd veel metsas lõpetanud, kui ilmub maakorraldaja ja hakkab teisest metsaotsast juurdelõikeid tegema. Esialgu kaunis kitsastes piirides, nii umbes 70—80 ha ulatuses. Varsti ilmub rida uusi maasoovijaid ja nüüd võetakse juba suurem ala jagamisele. Ilmuvad erakonnategelased, nõu andes ja julgustades, ning asunikude kõrvale tekivad juba suurnikud, kellel omal üle saja vakamaa põldu või kes oma põliseid heinamaid ei suuda koristada, kuid nüüd vajavad korruga „elujõuliseks tegemist“ metsamaa kaudu. Tagajärjeks on, et tuleb juba kolmat korda suve jooksul hakata korraldama juurdelõikeid, kuid nüüd juba tulevad jagamisele sadanded hektaarid, ja algul tagasihoidlik planeeritud ala on suurenenud 4—5-kordseks. Teises metskonnas planeeriti ära 40 ha Peipsi-äärseid männiga kaetud liivaluuteid ja sealsamas 136 ha vesist V bon. männimetsa. Juhtus, et sääraсте alade kätteandmisel saajad neid pärast planeerimist ei tahtnud enam võtta, siis lahendati asi kohati nii, et võeti metsaametnikkude palgamaadest paremad tükid ära ja anti neile asemele hüljatud tükid. Maakorraldajad põhjendavad absoluutse metsamaa planeerimist väitega, et juurdelõiked siiski tõstavad tunduvalt väikekohtade elujõulisust, kuna vähese põllupinna juures suudavad maasaajad neid paremini ja sagedamini lauda-sõnnikuga väetada.

Tartu vana kuulus Lemmatsi mets on kadunud, terve vahtkond on maha raiutud uudismaa-kruntideks. Otepää maastik, meie looduseilu pärl, on omandanud kohati haletsemisväärse ilme, endised kõrgustikud ja kuplid, kus sageli loksasid veel põlised tammed ja teised väärislehtpuud, on paljaks põetud ja kujutavad nüüd oma valendavate kännustikkudega laguneva laiba paljastatud luukere. Suurt vaeva nõudis, et ära hoida Peedu suvituskoha külje all, vastu Vapramäe asuva kena metsa hävitamist. Kuna seal planeerimise algatajaks oli üksik isik, kuigi „seljatagusega“, olid esitatud andmed niivõrd lahkuminevad tõelistest, et võimaldus viimsel minutil planeerimise seismapanek, kuid kuuldavasti olevat nüüd allkirjade kogumine käimas, et väljendada „maa häält“ planeerimise kasuks. Sealsamas ümbruskonnas, mis kaunis metsavaene, on ühele asundustalule tehtud 3 korda juurdelõikeid, seejuures viimased kaks ühel aastal. Vaatamata sellele, et mainitud metskonnas oli juba 1930. a. mõnedes asundustes lõplik planeerimine teostatud, võeti see

1932. a. uuesti ette. Anti isegi nendele, kes juurdelõiget üldse pole soovinud. Soovijaid oli nimelt üksainus, kuid et sellele oleks tulnud pikk kiil riigimetsa sisse ajada, otsustati ka kahele naabrile anda, olgugi et nad selleks soovi polnud avaldanud. Üldse toimub seal planeerimine täiesti juhuslikult: ühel planeerimisel leitakse, et pole tarvis juurdelõiget, kuid järgmisel leitakse see olevat hädatarvilik, tegelikult kujuneb aga asi nii, et kes tõeliselt vajaksid juurdelõikeid, need saavad seda ainult osaliselt.

Et mainitud metstkond metsavaene, näitab juba see asjaolu, et viimastel võistluspakkumistel on metsahinnad 25% võrra tõusnud, samuti on Viljandimaal metsavaestes maakohtades hinnad kuni 45% võrra tõusnud.

Võrumaal kerkis planeerimislaine 1932. a. samuti mitmevõrra tugevamini endisest. Planeerimisele on võetud kohati lootustäratavad 2—7-a. männikultuurid leetliiva-maadel, samuti noored metsad ja absoluutsed metsaalad. On metstkondi, kus on planeeritud ligikaudu 25% metsaalast. Ka siin tegid maakorraldajad kohtadel agitatsiooni isu äratamiseks ja teostasid lõikeid nõnda, et nendele jätkuks tööd ka edaspidiseks. On teada juhtum, kus metsametkonna protesti vastaselt ärälõigatud ala uue omaniku poolt üleandmisel vastu ei võetud ja naabrimehele tuli kaela sokutada, kes sellest aga kuigi vaimustatud polnud. Ühes metstkonnas oli maakorraldajate kavas planeerida 700 ha suurune metsaala 15 km kauguses asuvatele kohtadele. Protesti peale muudeti kava nii, et esialgselt planeeriti 11 ha noort ja keskealist metsa juurdelõikeks kellelegi saamatule põllupidajale. Agitatsiooni mõjul on riigimetsade ääres või sees asuvad maaomanikud oma maadest hakanud müüma või kinkima väikesi tükke, millele siis kohe hakati hankima juurdelõikeid. Keegi tegelane on saanud uudismaana umbes 50 ha metsa, kuhu seati sisse saevabrik, ja mets realiseeriti suuremalt osalt. Maapanga laenudega kaevati mõni kraaviots ja hariti umbes 1 ha võrra üles. See on kõik 6—8 a. saavutis, muu osa maast on jäänud isatalule karjamaaks.

Peatudes oma ringvaatel Pärnu maakonnas, avaneb ka siin juba tuttav panoraam. N metstkonnas on planeeritud kultuure, mis on nõudnud üle tuhandekrooniseid kulusid, juurdelõigeteks kohtadele, mille elamud sealt paari km kaugusel. Kohale ilmunud maaomõõtja-korraldaja, kes maasoovijatele väga vastutulelik, metsametnikkudega end kokku ei andnud. Üks maasaaja, kellele maakorraldaja oli juurde lõiganud ligi 12 ha III ja V kl. kuuse- ja

Er. Kõl. maa. Inst.

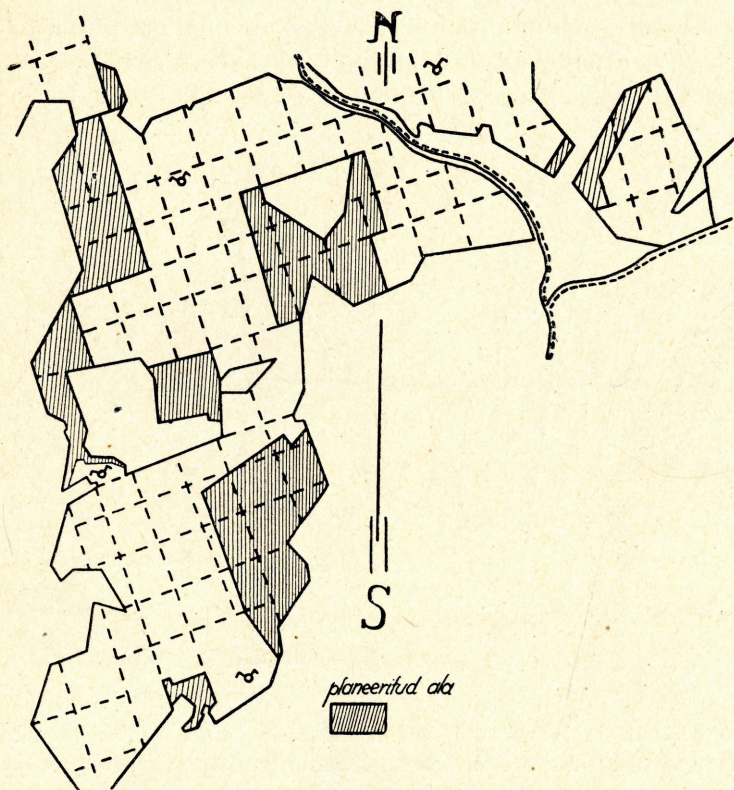
männimetsa, protesteeris selle õnnistuse vastu. Karksi pargiblokk-ilmets on 118 ha-lt kokku planeeritud 44 ha peale, kavatsatud on planeerida 109 ha suurune Tauga mets, umbes 60 a. vanune, ainuke omalaadiline terves Eestis, sest ta on erandita kasvatatud omal ajal kuulsa metsateadlase Corneliuse poolt kunstliku kultiveerimisega. Laastamist ootavad ka looduslikult ilusad, mägesid kroonivad Pöogle ja Lõve metsad. Rahvast ässitatakse riigivaranduste jagamisele kõnepidajate läbi, pärast tekib saajatel omavahel viha, miks üks saab rohkem teisest.

Orajõe ja Laiksaare metskonnad on kannatanud juba endistel aastatel tugevasti planeerimise all, nii et mõlemates esialgsest metsaalast on umbes 40% ära planeeritud, muuseas isegi luidetel kasvavaid kaitsemetsa iseloomuga männimetsi, mille alune maa põllunduslikkudeks otstarveteks täiesti kõlbmatu. Nii on ka Kilingi-Nõmme juures ära planeeritud põdrasambla ja kanarbiku kattega steriilsed liivamaad, mis põllunduseks täiesti kõlbmatud. Nüüd on maakorraldajad juba ise sellele arusaamisele tulnud, sest 70 ha pakutakse metsavalitsusele tagasi metsastamiseks, kuna asunikud veavad oma maju uutele kruntidele, mis jällegi metsast planeeritud. Maid korraldatakse alatiselt ümber, nii et tulevad kohati hooned maha lõhkuda ja uutele kohtadele püstitada. Leidub mehi, kes saadud maad on üles harinud, kuid paljud pole enesele 8—10 a. jooksul isegi kapsamaad teinud.

Tähendada tuleks, et Voltvetis planeeriti nõnda, et sellega 1929. a. rajatud püsivad katsealad satuvad hädaohtu. Metsaühingute Liidu sellekohane märgukiri ministrile ei andnud tulemusi, planeerimist kaitsesid erakonnamehed. Toon siin mõne iseloomustava näite planeerimiskavadest, mis näitavad, kuidas maakorraldajad aru saavad metsa elulistest huvidest (joonised 3 ja 4).

Selline oleks peatükk meie metsade kannatusloost, niivõrd kui see kannatus on seotud maakorraldusega. Kui aru võib saada algul tehtud eksisammudest, siis peaks ometi 12 aasta kogemused juba midagi õpetada suutma. Vigade parandamise asemel süvendatakse haavu, mis halvavad metsa ja metsanduse elulisi närve. Sageli tundub, nagu oleks mingi ürgne hävitamistung või jõhker eitamine tõukejõuks selles metsavaenulises suhtumises. Oleme korduvalt seletanud, et metsamehed ei võta metsa puutumatu pühadusena. Riigi ja rahva heakäekäigu kasuks võib nõuda metsalt ka erakordseid ohvreid, kuid ei saa leppida, et metsi alandatakse ekspluateeritavaks vahendiks erakondade kombinatsioonidemängus.

Kui palju kordi on rahustamiseks lendu lastud teated maakorralduse lõpuleviimisest. Kõige värskem seisis alles paari päeva eest ajalehis. Teadlikud inimesed aga arvavad, et niikaua, kui on veel metsa ja püsib praegune erakondade-valitsus, ei lõpe maakorraldamine metsade arvel. Eks ole iseloomustav, et alles hiljuti

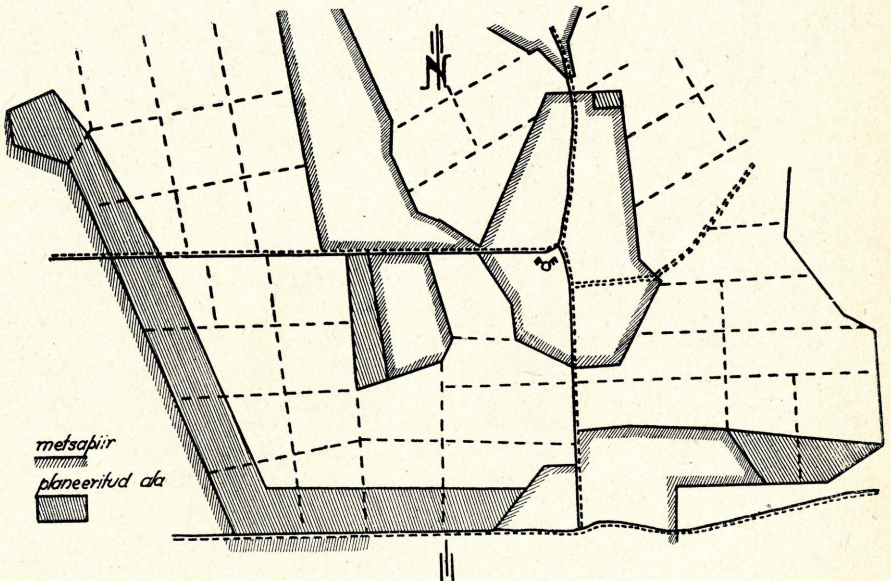

Joon. 3. Tuulekindlate metsääärte ja metsamassiivi planeerimine.
Beispiel der Planierung der sturmsicheren Waldmäntel und Zerstückelung der Waldmassive.

läbibas ajalehti teade uue asundusseaduse koostamise kohta, mille kallal töötab maakorraldus-ameti direktor ja mille aluste kohta koostaja andis üldist informatsiooni. See oli avameelne tunnistus senise maakorralduse süsteemi kõlbmatuse kohta. Näidati, et ühe ha kannustiku ülesharimine riigimaadel läheb maksma umbes 400 kr., soode ülesharimine veelgi rohkem ja et meil vastavaid maa-harimise kangelasi kuigi palju ei leidu, kuna aga söödis seisvate põllumajanduslike talumaade kasutamisele võtmisel võiks luua

ümmarguselt 15.000 uut asundustalu. Need meie praeguses õhkkonnas värsket tuulepuhanguna tunduvad mõtteavaldused summutati aga ametlikult poolt kohe ja tembeldati need nende vaimse isa puhkeaja ajaviite viljaks.

Planeerimiste kõrval on mets oma pindalast pidanud andma 2.000 ha uussakslaste nõudmistele rahuldamiseks, kuid millise väärtusega ta selle teingu puhul vahetuskaubana on hinnatud, jääb lahtiseks. Arusaadavalt on tekitanud tähelepanu eelmise aasta lõpul eelmise valitsuse majandusministri ettepanekul sõlmitud leping

Joon. 4. Lõuna ja lääne tuulekindla metsääre planeerimiskava rohumaaks. Planierungsprojekt der westlichen und südlichen sturmsicheren Waldstreifen zu Grasland.

Põhja Paberi- ja Puupapivabrikute o./ü. vahel, millega viimasele antakse õigus riigimetsades valikraie teel üles töötada 100.000 rm paberipuid hinnaga 39 senti rm ehk 56 senti tm. See erakorraline tehing on esile kutsunud sõnavõtu ja arvustuse ajakirjanduses, mis kalduvad arvamisele, kas siin ei ole tegemist suurtööstuse premeerimisega ja kas üldhuvid selle juures on küllaldase kaalu omanud.

Märgin lõppeks lühidalt Riigikogus viimase eelarve arutamise puhul väljendatud suhtumist metsale ja metsameestele. Asunikkude ridadest tuli traditsiooniline ja järjekordne kaebus, et metsade planeerimine ei toimu küllaldase hooga ja et metsametnikud, eriti

vanemad, on parandamatult vastutulematud rahva soovidele ja et metsade tuludest jätkub ainult metsaametkonna ülalpidamiseks. Säärane püsiv pealetung metsale ja metsameestele omab teatavat süsteemi ja tagamõtet, kui meenutada, et juba varemgi on üles tõstatatud üksikutes ringkondades küsimus, kas ei oleks otstarbekohasem riigimetsi üle anda eramajapidamistele ja omavalitsustele, kes olevat metsade tulukuse tõstmiseks suutelisemad kui praegune riigiparatuur; ei tunduks seepärast kuigi üllatavana ettepanek, et metsad parema kasutamise eesmärgiga tuleks üle anda mõnele uuele organile!

Olen katsunud peajoontes valgustada meie viimase aja metsapoliitika suunda, tugenedes iga kodumaa nurga andmetele, mille tõelikkuses pole põhjust kahelda. Üksikasjade käsitlemisest ja nimele ettetoomisest olen teadlikult loobunud, sest viimase aja kogemused näitavad, et selleks põhjusi ei puudu. Mainimata ei tahaks ometi jätta, et leidub siiski maanurki, kus metsale pole planeerimisega liiga tehtud ja kus see toimunud ainult tõsiste vajaduste puhul, põhjalikkude kaalumiste järeldusel ja arvestades, et tulevikus võib leiduda selleks märksa rohkem vajadusi. Kuid iseloomustav on seejuures, et säärast normaalset suhtumist metsale ei arvata soovitavaks esile tõsta ja teatavaks teha, et mitte sattuda „vihma käest räästa alla“ ja kaotada seniseid saavutusi.

Minule võidakse ette heita, et ma olen ehk oma ülevaate koostamisel andmeid ühekülgsest ja sihilikult kasustanud, seepärast jääb teie ülesandeks, metsamehed kohtadelt, näidata, kus ma eksinud olen, kuid samuti saate mind toetama, kus minul on õigus. Kodanikudena ja eriteadlastena oleme kohustatud hindama nähte, mis lõikavad meie metsade elusse, oma parima tundmise järele. Vaikimine poleks õige ega aus.

Über den Kurs unserer Forstpolitik.

(Zusammenfassung.)

O. Daniel.

Auf den letzten Forsttagen sind forstpolitische Fragen nicht berührt worden. Die Ursache lag nicht im Mangel an Gründen, sondern mehr in der Reservation der Forstmänner; man wollte abwarten, ob nicht die Erfahrungen vergangener Jahre, neue Konstellationen in der Innen- und Kursänderungen in der Wirtschaftspolitik auch die Forstpolitik aus der Sphäre der engen Parteipolitik auf breitere Bahn leiten würden. Diese Erwartungen haben sich

leider nicht gerechtfertigt: die Forstpolitik wird beharrlicher als je im Fahrwasser einseitiger Interessen parteipolitischer Natur gehalten. Die von der Konstituante errichtete Schranke zur Erhaltung der Wälder sind nicht genug berücksichtigt und schliesslich ganz beseitigt worden. Die Verringerung der Waldfläche schreitet ununterbrochen weiter, abwechselnd nimmt der Gang derselben nur besonders akute Form an. Bis zum Herbst 1932 hat sich die Waldfläche durch Parzellierungen aller Art rund um 80.000 ha vermindert, was ca 11% der Gesamtfläche der Staatswälder ausmacht. Wenn man sich anfangs der Hoffnung hingab, dass die Agrarorganisation etwa zum Jahre 1924 ihren Abschluss findet, wonach normale Verhältnisse für die Wälder eintreten, so lassen alle Anzeichen aus den letzten Jahren daran zweifeln. Wenn schon in den früheren Jahren die Parzellierung der Wälder besonders flott betrieben wurde in den Zeiträumen, wo die Leitung des Landwirtschaftsministeriums in den Händen der Ansiedlerpartei lag, so gestaltete diese sich zu einem Ansturm, als nach den letzten Wahlen die genannte Partei wiederum die Leitung des betr. Ministeriums übernahm und ergänzend zu den i. J. 1931 zur Parzellierung bestimmten 13.000 ha Waldfläche 1932 diese um 37.000 ha vergrösserte. Zwar waren die diesbezüglichen Instruktionen für die Ausführung der Arbeit derart verfasst, dass die elementarsten Interessen des Waldes hätten gewahrt werden können, in der Wirklichkeit aber wurden dieselben an Ort und Stelle nicht immer berücksichtigt. Vor den Wahlen hatte man nicht gespart mit Versprechungen, der Appetit war gereizt und musste befriedigt werden. Die Landbevölkerung wurde durch Parteimänner und ihre Agenten geradezu aufgefordert diesbezügliche Gesuche nötigenorts einzureichen, nahmen wohl auch selber Teil am Verfassen derselben und am Einholen der Bewilligung der erbetenen Zuteilung der Waldparzellen. Nichtmal die Zentralforstbehörde war immer unterrichtet vom Gang der Parzellierung der Wälder und die örtlichen Forstbeamten erfuhren das Geschick der ihnen anvertrauten Wälder oft erst bei der Versetzung der Grenzen durch die Beamten der Agrarorganisation. Ganze Schutzbezirke, alte und junge Nadelholzkulturen, Bestände auf absoluten Waldböden, sturmsichere Waldmäntel, sogar einzelne Waldteile auf Dünen sand unterlagen der Parzellierung. Zusammenhängende Wälder wurden oft durch Einschnitte zerstückelt, die landschaftl. Schönheit durch Entblößen der Höhenrücken entstellt und oft die ganze Forsteinrichtung über den Haufen geworfen. Einige Forstämter haben bis 30% ihrer ursprünglichen Waldfläche verloren und das nicht immer in walddreichen Gegenden. Auch die Zurückgabe an die früheren Besitzer hat die Waldfläche um 2.000 ha vermindert. Berechtigtes Aufsehen bewirkte die Verfügung, laut der der Nord. Papier- und Zellstoff-Werken gestattet wurde in den Staatswäldern plänterweise 100.000 rm Papierholz zum Preise von Kr. 0,39 pro rm anzufertigen. Der Referent hat sich bei der Darstellung der Verhältnisse glaubwürdiger und soweit es möglich war, kontrollierter Berichte bedient, aus naheliegenden Gründen glaubt er aber im Rahmen allgemeiner Darstellung bleiben zu müssen. Die Aufgabe der Versammlung ist zu berichtigen, wo die Darstellung nicht der Wirklichkeit entsprechen sollte, anderseits wird sie aber ihre Zustimmung nicht versagen, wenn dieselbe zutrifft. Solche Fragen mit Schweigen zu übergehen wäre nicht richtig.

A-9856

K. Mattieseni trüükikoda o.-ü., Tartu 1986.